

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुल्चोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद दुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं
फैसला
२०७९/०८० सालको निर्णय नं. १३४
पुनरावेदन दर्ता मिति:-२०७६।११।२९
पुनरावेदन नं. ०७६-RB-०२०२
मुद्दा:- आयकर (२०७३/७४) ।

अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि. रजिष्टर्ड कार्यालय काठमाडौं, पानीपोखरी ३ (स्थायी लेखा)
नं. ३०००४५५७२) को अख्तियार प्राप्त प्रभाकर दंगाल..... १ } पुनरावेदक
विरुद्ध
ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी
शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी: प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा
शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:-२०७६।०४।०८

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री रमण कुमार कर्ण र श्री प्रदिप थापा
प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी

अवलम्बित नजीर: x सुर्य नेपाल प्रा.लि विरुद्ध आन्तरिक राजस्व विभाग समेत
रिट नं.०७४-WO-०३८८
आदेश मिति २०७६।०३।२९

पुनरावेदक कम्पनीका हकमा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७६।०४।०८ मा भएको निर्णय उपर परेको निवेदनमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ बमोजिम ६० दिनभित्र प्रशासकिय पुनरावलोकन सम्बन्धी निर्णय नभएको भनी विभागलाई सूचना दिई राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदन पत्र यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्य क्षेत्र अन्तर्गत सवारी साधनको आयात गर्ने स्थायी लेखा नं. ३०००४५५७२ का करदाता श्री अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि., पानीपोखरी, काठमाण्डौले आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.२,२०,३८,१३,८१७।७५ देखाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७४।०९।२३ मा आय विवरण पेश गरेको ।
२. आ.व.२०७२/०७४ का लागि यस कार्यालयबाट कर परिक्षणका सिलसिलामा करदाताबाट पेश हुन आएको आयविवरण साथ संलग्न कागजात, फांटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन परिक्षण गरी सो समेतको आधारमा पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई मुख्य आधार बनाई विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको यस आ.व. २०७३/०७४ मा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको/कट्टी गर्न नपाउने खर्चहरू दाबी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित करयोग्य आय रु.२,४०,०६,८५,५५९।४२ कायम गरी संशोधित कर निर्धारण गर्नु पर्ने देखिएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिन भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ (६) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७६।०३।२३ मा सूचना जारी भएको ।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७६।०३।२३ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७६।०३।२४ मा बुझी लिई सूचनाको जवाफ करदाताले जवाफ मिति २०७६।०४।०६ मा पेश गरेको।
४. करदाताको आ.व. ०७३/०७४ को लागि देहाय अनुसार करयोग्य आय रु.२,३८,०२,०८,९५३।४२ कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम कर अधिकृतले संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम करदातालाई सूचना दिने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७६।०४।०८ मा खडा भएको निर्णय पर्चा ।

५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७६।०४।२७ मा जारी गरेको आ.व. २०७३/७४ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी करदाता अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लिले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०५।२६ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।
६. करदाताले यस विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि निवेदन दिएकोमा उक्त निवेदन हालसम्म विचाराधिन भइ निर्णय हुन बाँकी रहेको अवस्थामा करदाताले थप कानुनी उपचारको लागि श्री राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा पुनरावेदन गरेको देखिएको हुँदा निवेदक करदाताको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदन अभिलेखमा कायम भएको लगत कट्टा गरी सम्बन्धित सक्कल फाइल श्री राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा पठाउने स्वीकृतीका लागि मिति २०७८।०४।१४ मा पेश गरी सोही मितिमा भएको निर्णय ।
७. पुनरावेदक करदाताले बोनस ऐनमा भएको कानूनी व्यवस्था अनुसार नै आ.व. २०७३/०७४ मा कर्मचारीलाई वितरण गरेको बोनस साथै प्रत्यक्ष खर्च अन्तर्गत शिर्षक गाडी तथा ट्याक्टर खरिद र Vehicle Tax and Fee लगायतका शिर्षकमा दावी गरिएको खर्च करदाताको व्यवसायको कारोवार (सवारी साधनको आयात/ खरिद तथा विक्रीको कारोवार) सँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध भएका खर्चहरू भएको हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम कट्टि पाउनु पर्नेमा नपाउने भनी संशोधित कर निर्धारण गरेको शुरू कार्यालयको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०७६।११।२९ मा यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको पुनरावेदन पत्र ।
८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७८।९।२३ मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी निणयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि. का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री रमण कुमार कर्ण र श्री प्रदिप थापाले ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको आ.व. २०७३/०७४ को संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको नहुँदा बदर गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीले शुरू कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश कानूनसम्मत नै रहेको देखिँदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो ।

१०. पुनरावेदक करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवैतर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
११. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नुभएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्नतर्फ विचार गर्नुपर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा "कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम धरौटी राखेको सम्बन्धमा करदाताले पुनरावेदन पत्रको प्रकरण नं.३ मा पुनरावेदन गर्दा विवादित रकम रु.४,६१,६२,९०३।४४ को ५०% ले हुन आउने रकम रु.२,३०,८१,४५१।७२ धरौटी वापत जम्मा गर्नु पर्नेमा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकिय पुनरावलोकन गर्दा रु.१,६९,२१,७५२।- दाखिला गरि सकेको हुँदा नपुग रु ६२,००,०००।- धरौटी वापत जम्मा गरिएको छ भनी व्यहोरा लेखी भौचरको प्रति समेत संलग्न गरेको देखियो। प्रस्तुत मुद्दामा विवादित कर रकम रु.७,१३,८०,१९६।२६ रहेकोले सोको पचास प्रतिशत रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी दाखिल गर्नुपर्नेमा अविवादित कर भन्दा वढी दाखिला गरेको रकम रु.२,५२,१७,२९२।८२ र धरौटी वापत जम्मा गरेको रु.२,३१,२१,७५२।५१ समेत गरी जम्मा रु.४,८३,३९,०४५।३५ दाखिला भएको र उक्त रकम राख्नु पर्ने धरौटी रकम भन्दा वढी रहेको देखिन आयो। रकम जम्मा गर्दा धरौटी खातामा जम्मा नगरी राजस्व खातामा जम्मा भएको कारणले मात्र करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) को परिपालना नगरेको भन्नु न्यायोचित हुने देखिएन।
१२. अब करदाताको पुनरावेदन जिकिर हेर्दा, पहिलो जिकिर वोनस खर्च वापत छुट्याएको रकमलाई खर्च कट्टीको मान्यता नदिएको विषयमा रहेको देखिन्छ। करदाताले यस आ.व. २०७३/०७४ मा कर्मचारीलाई वितरण गर्न छुट्याएको वोनस वापतको सम्पूर्ण रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम कट्टि पाउनुपर्ने दावी

गरेको देखिन्छ। शुरु कर कार्यालयले बोनस वापत व्यवस्था गरेको रू. १७,९३,९४,३८६।९६ मध्ये रू. ९२,७२,०५२।२९ मा यस आ.व.मा वितरण गरी बाँकी रहेको अवितरित रकम मध्येको ३० प्रतिशतले हुने रू. ५,१०,३६,७००।- लाई राष्ट्रिय स्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरी बाँकी ७०% रू. ११,९०,८५,६३४।३७ लाई आय कायम गरी कर निर्धारण गरेको पाईयो। बोनस ऐन, २०३० दफा ५ मा "मुनाफा गर्ने प्रत्येक प्रतिष्ठानले एक आर्थिक वर्षमा गरेको खुद मुनाफाको दश प्रतिशत बराबरको रकम कर्मचारीहरूलाई बोनस वापत छुट्याउनु पर्छ" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। साथै, सोही ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) मा "यस ऐन बमोजिम वितरण गरिने बोनस नगदको रूपमा दिनुपर्छ" र उपदफा (२) मा "आर्थिक वर्ष समाप्त भएको आठ महिनाभित्र बोनस वितरण गर्नुपर्छ" भन्ने कानुनी व्यवस्था उल्लेख भएको पाईन्छ। उक्त कानुनी व्यवस्था अनुसार पुनरावेदक करदाता कम्पनिले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई बोनस वितरण गर्दै आएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ मा " कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐनको अधीनमा रही कारोवारसँग सम्बन्धित (क) सो आय वर्षमा भएको, (ख) सो व्यक्तिबाट भएको र (ग) व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ।

१३. पुनरावेदक करदाताले बोनस ऐन, २०३० को दफा १३ मा "दफा ५ बमोजिम बोनस वापत छुट्याईएको रकम मध्येबाट बोनस वितरण गरेपछि बाँकी रहन आएको रकम मध्ये सत्तरी प्रतिशत रकम श्रम ऐन, २०४८ को दफा ३७ बमोजिम खडा गरेको कल्याणकारी कोषमा र बाँकी तीस प्रतिशत प्रतिष्ठानको कर्मचारी हकहितको लागि व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारले खडा गरेको राष्ट्रिय स्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरिनेछ" भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको र करदाताले सोही कानुनी व्यवस्था अनुसार कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरेकोले खर्च कट्टी पाउनु पर्ने भन्ने जिकीर लिएको देखियो। करदाताले बोनस वापत व्यवस्था गरेको रकम बोनस ऐन २०३० ले निर्देशित गरे बमोजिम नै कर्मचारीहरूलाई वितरण गरी बाँकी रहेको रकम कानुनमा रहेको व्यवस्था बमोजिम राष्ट्रिय स्तरको कल्याणकारी कोष र प्रतिष्ठानस्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरेको देखियो। शुरु कर कार्यालयले राष्ट्रिय स्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा भएको रू. ५,१०,३६,७००।- लाई खर्च को रूपमा मान्यता दिएको भएपनि प्रतिष्ठानस्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरेको रू. ११,९०,८५,६३४।३७ लाई खर्चको रूपमा मान्यता नदिई कर योग्य आयमा समावेश गरेको देखियो। शुरु कर कार्यालयले आयकर निर्देशिका, २०६६ को दफा १८.१३ को खण्ड (३) मा रहेको व्यवस्था समेतलाई आधार मानी खर्च कट्टीलाई अमान्य गरेको देखिएको र निर्देशिकाको उक्त व्यवस्थालाई चुनौति दिइ परेको सुर्य

नेपाल प्रा.लि विरुद्ध आन्तरिक राजस्व विभाग लाजीम्पाट काठमाडौं समेत भएको रिट नं. ०७४-WO-०३८८ को रिटमा श्री सर्वोच्च अदालतबाट मिति २०७६।०३।२९ मा फैसला हुँदा आयकर निर्देशिकाको दफा १८.१३ को खण्ड (३) उत्प्रेषणको आदेश द्वारा वदर भएको र सोही बमोजिम आयकर निर्देशिका २०६६ को दफा १८.१३ को खण्ड (३) मा पनि संशोधन भई अन्तिम वाक्यांशमा "तर वितरण नभएको वा हुन नसकेको बोनस रहेको मध्ये बोनस ऐन, २०३० मा उल्लेख भए बमोजिम राष्ट्रिय स्तरको कल्याणकारी कोष वा प्रतिष्ठान स्तरको कल्याणकारी कोषमा खर्च कट्टी लिएको हदसम्मको रकमलाई भने आयमा समावेश गर्नु नपर्ने भन्ने व्यवस्था भई रहेको देखियो। शुरू कर कार्यालयबाट यो शिर्षकमा भएको उक्त आदेश श्री सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त एवं आयकर निर्देशिका २०६६ को दफा १८.१३ को खण्ड (३) अनुकूल समेत देखिन नआएकोले कानून सम्मत मात्र मिलेन।

१४. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर प्रत्यक्ष खर्च अमान्य गरेको विषयमा रहेको पाइन्छ। यसमा पुनरावेदक करदाताको आ.व.२०७३/७४ को आयविवरणसाथ पेश गरेको प्रत्यक्ष खर्च रु. १,२४,४३,६४,३२१।६२ आयमा समावेश गरेको मिलेन भन्ने पुनरावेदन जिकिर रहेको देखियो। यसरी पुनरावेदनमा जिकिर लिएको प्रत्यक्ष खर्च अन्तर्गत गाडी तथा ट्याक्टर खरिद र Vehicle Tax and Fee लगायतका खर्चहरूमा दावी गरिएको खर्चको जम्मा रु. १,१०,०४,०२,११६।- करदाताको व्यवसायको कारोवार (सवारी साधनको आयात/खरिद तथा विक्रीको कारोवार) सँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध भएका खर्चहरू भएकोले खर्च कट्टी पाउनु पर्ने भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। करदाताले व्यवसायको प्रत्यक्ष कारोवारसँग सम्बन्धित खर्चलाई आय विवरणको अनुसूची ५ मा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी लिएको अवस्था छ।
१५. आयकर ऐन, २०५८को दफा १५ मा "कुनै व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसायबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो वर्षमा सो व्यक्तिको व्यवसायको व्यापार मौज्जातको निसर्गका सम्बन्धमा उपदफा (२) बमोजिम गणना गरिएको लागतको खर्च कट्टी एलाउन्स बाहेक अन्य कुनै पनि खर्च कट्टी गर्न पाउने छैन" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम व्यवसायको कारोवारसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध भएका खर्चहरूलाई आयात तथा खरिद भएका सवारी साधनहरूको व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्दा लागतमा समावेश गर्ने त्यसैको आधारमा विक्री वितरण गरी बाँकी रहेको सवारी साधनको मौज्जातमा समेत उल्लेख गर्नु पर्ने देखिन्छ। तर करदाता पुनरावेदकले पेश भएको मौज्जात बिबरण (stock movement chart) अनुसार करदाताले सवारी साधन तथा गाडीको खर्चको लागत गणना/मूल्याङ्कन गर्दा खरिदसँग सम्बन्धित खर्चलाई अन्तिम मौज्जातको

मूल्याङ्कनमा समावेश गरेको देखिन आएन । यसबाट अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन गर्दा घटी देखिई वढी लागत खर्च दावी भएको रू.३१,२४,००७।- र Vehicle Tax and fee वापत तिरेको रकम रू.४,७६,०१,२६३।- अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन मा समावेश नभई वढी लागत दावी हुन गएको समेत गरि जम्मा रू.५,०७,२५,२७०।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ बमोजिम खर्च कट्टीको मान्यता दिन मिल्ने कानुनी आधार देखिन आएन ।

१६. तसर्थ, माथि उल्लिखित तथ्य, आधार एवं कारण समेतबाट अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००४५५७२) को आ.व. ०७३/०७४ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयले कर्मचारीलाई वितरण गरी बाँकी रहेको बोनस रकमलाई खर्च कट्टीको मान्यता नदिने गरी मिति २०७६।०४।०८ मा गरेको निर्णय सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी हुने ठहर्छ। अन्य शिर्षकको हकमा शुरू निर्णय नै मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. माथि ठहर खण्डमा लेखिए बमोजिम पुनरावेदक करदाता अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००४५५७२) को आ.व. ०७३/०७४ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयले कर्मचारीलाई वितरण गरी बाँकी रहेको बोनस रकमलाई खर्च कट्टीको मान्यता नदिने गरी मिति २०७६।०४।०८ मा गरेको निर्णय सो हदसम्म केही उल्टी हुने ठहरी फैसला भएकोले यो फैसला बमोजिम बोनस वापत छुट्ट्याएको रकमको कर वापत करदाताले फिर्ता पाउने रकम हिसाव गरी अर्को आ.व.को हिसावमा मिलान गरिदिनु भनी शुरू ठूला करदाता कार्यालयमा लेखी पठाइदिनु।
२. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाइदिनु।
३. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
४. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
५. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरू मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमति छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी

(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईको फरक राय

१. ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरका प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्माबाट भएको मिति २०७६।०४।०८ को निर्णय र प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०५।२६ मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट ६० दिन भित्र निर्णय नभएकोल शुरु निर्णय उपर चित्त नबुझि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित निर्धारित (विवादित) कर रु.७,१३,८०,१९६।२६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.३,५६,९०,०९८।१३ दाखिला नगरेको अवस्थामा धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन नगरी, पुनरावेदन पत्रमा विवादित कर उल्लेख गरे/नगरेको धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७६।११।२९ मा पुनरावेदन दर्ता गरेको देखियो ।
२. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ मा क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । ४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारण गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी

नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो। प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा यकिन गर्नु पर्ने समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ। यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन। प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृत्या सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृत्यागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेबिट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्ड मै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

३. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उलटिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा

कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकूल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

४. प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फका विद्वान अधिवक्ताद्वय श्री रमण कुमार कर्ण र श्री प्रदिप थापाबाट निर्धारित करको तोकिए अनुसारको धरौटी अग्रिम दाखिला भएकोले सोको आधारमा राजस्व न्यायाधिकरणले पुनरावेदन दर्ता गरेको हो भन्ने बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी दाखिला भएको पाइएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

५. करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।

६. मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा पुनरावेदक अग्नि इन्कपोरेटेड प्रा.लि (स्थायी लेखा नं.३०००४५५७२) को आयकर (२०७३/०७४) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५ र दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका

लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्तागर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने ठहरिएको च.नं. २३ मिति २०७६।०४।१० को पत्रानुसार निर्धारित (विवादित) कर रु.७,१३,८०,१९६।२६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी राखेको प्रमाण मिसिल सम्लग्न देखिएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६।०५।२६ पश्चात भौचर नं.०९००६४७९ मिति २०७६।११।२९ राजस्व शिर्षिक नं.१११११ (एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा लाग्ने कर) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको पुनरावेदकले धरौटी भनेको रु.६२,००,०००।- लाई गणना गर्दा पनि नपुग भएको रु.२,९४,९०,०९८।१३ धरौटी दाखिला गरेको पाइएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी नपुग देखिएको छ।

७. राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षिक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिने। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफटवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

८. आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।
९. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा "राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाऊँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ" भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा

ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ" भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि वढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११. सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व

न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिधदान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२. प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरूमा उल्लेख भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१३. सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहायबमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको निर्धारित (विवादित) कर रु.७,१३,८०,१९६।२६ को पचास प्रतिशतले हुने

रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी राखेको प्रमाण मिसिल सम्लग्न देखिएन। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६।०५।२६ पश्चात भौचर नं.०९००६४७९ मिति २०७६।११।२९ राजस्व शिर्षिक नं.१११११ (एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा लाग्ने कर) वाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको पुनरावेदकले धरौटी भनेको रु.६२,००,०००।- लाई गणना गर्दा पनि रु.२,९४,९०,०९८।१३ नपुग भएको पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सक्कल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिनभित्र पुनरावेदकलाई दाखिला गर्न लगाई सो आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै माननीय अध्यक्ष र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको देखिएकोले सो राय तथा ठहर सहितको फैसलामा सहमत हुन सकिएन।

१४. उल्लिखित कानूनी व्यवस्था र पुनरावेदनमा भएका तथ्यहरू समेतको आधारमा निर्णय तर्फ विचार गर्दा सहकर्मीद्वय कानून तथा राजस्व सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ थप विचार गर्नु पर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ कोदफा ९ को (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र सो अघि ऐनको अनिवार्य व्यवस्था मूताविक दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व शिर्षिक मार्फत सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको राजस्व रकम बाहेक पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नुपर्ने सो व्यवस्था अनुरूप धरौटी दाखिला गरेको प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको पाइएन। गतविगत आर्थिक वर्षमा सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको कर राजस्व रकमलाई समेत धरौटीको रूपमा गणना गरी पुनरावेदन दर्ता गर्न मिल्ने व्यवस्था प्रचलित कुनै पनि ऐन तथा नियममा भएको नपाइएको र पुनरावेदकले पुरा गर्नु पर्ने कार्यविधि कानूनको पालना नभएको प्रस्तुत पुनरावेदकको पुनरावेदन पत्रको तथ्य भित्र प्रवेश गरी फैसला गर्दा प्रत्यर्थीलाई अन्याय हुनुको साथै राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्था विपरित

हुने भएकोले बहुमतको उल्लिखित फैसलामा सहमत हुन सकिएन । अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. २०६३-WS-००१३ देखि रिट नं. २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नहुने पुनरावेदन दर्ता भएको मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न नमिल्ने र औचित्य नै नहुने देखिएको प्रस्तुत मुद्दामा सहकर्मीद्वयबाट "अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००४५५७२) को आ.व. ०७३/०७४ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयले कर्मचारीलाई वितरण गरी बाँकी रहेको बोनस रकमलाई खर्च कट्टीको मान्यता नदिने गरी मिति २०७६।०४।०९ मा गरेको निर्णय सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी हुने ठर्हछ। अन्य शिर्षकको हकमा शुरू निर्णय नै मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठर्हछ" भनि भएको बहुमत फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१५. यसमा पुनरावेदक अग्नी इन्कपोरेटेड प्रा.लि (स्थायी लेखा नं.३०००४५५७२) को आयकर (२०७३/०७४) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५ र दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्तागर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने ठहरिएको च.नं. २३ मिति २०७६।०४।१० को पत्रानुसार निर्धारित (विवादित) कर रु.७,१३,८०,१९६।२६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.३,५६,९०,०९८।१३ धरौटी दाखिल नगरी/नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न मिलेन। यस अवस्थामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गरेको मिति २०७६।०५।२६ भन्दा अगाडि सर्वसञ्चितकोषमा दाखिला गरी आय विवरणमा समावेश गरेको अग्रिम दाखिला रकमलाई समेत गणना गरी प्रचलित ऐनहरू अनुसार दाखिला गर्ने पर्ने पचास प्रतिशत धरौटी दाखिला भएको छ भनि भएको बहुमतको फैसलामा सहमत हुन सकिएन । दफा ९ अनुसारको धरौटी

नराखी दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन।

(पुष्प प्रसाद गुरागाई)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नु हुने:-

इजलास अधिकृत: सरिता रिजाल

कम्प्युटर टाइप: चन्द्रबहादुर नेपाली

इतिसम्बत २०७९ साल भदौ २७ गते रोज २ शुभम.....

प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप